

системи, але вони не спрацьовують на високому рівні, тому що немає можливості забезпечити для навчального процесу відповідні умови навчання. Перш за все технічна база (учбові кімнати не завжди відповідають вимогам, відсутність університетських клінік, недостатня кількість муляжів, фантомів, комп'ютерів) невідповідність кількості студентів в групі (повинно бути на 1 викладача 5-6 студентів, а маємо на 1 викладача 10-11 студентів), звантаженість викладачів учбово-методичною роботою, яка суттєво не впливає на покращення навчального процесу. Мається на увазі щорічне складання, перезатвердження, доповнення методичних рекомендацій для викладачів до практичних занять, до лекцій; написання рефератів до лекцій, методичних вказівок для студентів для самостійної роботи в урочний та позаурочний час; тестових завдань початкового, поточного та кінцевого рівнів і все це на трьох мовах (українською, російською, англійською). Доцільно було б зменшити кількість учбово-методичної літератури, яка не сприяє підвищенню якості навчання, тільки забирає час у викладача. Вважаємо, що краще було б мати стандартизований єдиний підручник по кожному предмету, в якому були б чітко відображені вітчизняні та зарубіжні надбання, які необхідно знати майбутньому лікарю-спеціалісту, який отримує освіту в єдиному європейському просторі.

Незважаючи на названі складнощі, професорсько-викладацький склад кафедри надає матеріал студентам з урахуванням світових досягнень в діагностиці, лікуванні та профілактиці туберкульозу. В лекційному матеріалі, на практичних заняттях ми надаємо стандартизовані (відповідно вимогам ВООЗ) протоколи обстеження при підозрі на туберкульоз де використовуються сучасні діагностичні методи діагностики туберкульозу (метод «мазка», культуральний метод, ВАСТЕК, полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР), генетичної ідентифікації МБТ, комп'ютерної томографії легень, ендоскопічний метод – фібробронхоскопія (ФБС) з взяттям бронхоальвеолярного лаважу для лабораторного дослідження та проведенням біопсії враженої тканини легень для гістологічного дослідження). Маємо можливість надати студентам, для обговорення і постановки діагнозу, результати досліджень хворих, а також надаємо їм можливість бути присутніми при проведенні деяких діагностичних методів (торакоскопія, фібробронхоскопія, плевральна пункція, пневмоперітонеум). На кафедрі професорсько-викладацьким складом створені фільми по лабораторній діагностиці туберкульозу, хірургічному лікуванню хворих на туберкульоз, це дає можливість демонструвати їх на лекціях і практичних заняттях. В розділі «Лікування туберкульозу» ми надаємо матеріал відповідно до світових стандартів лікування хворих на туберкульоз з урахуванням всіх принципів лікування та відповідно до категорії хворих. В сьогоденні умовах лікування туберкульозу не обмежується призначенням давно відомих 5 – ти протитуберкульозних препаратів (ізоніазид, рифампіцин, стрептоміцин, етамбутол, піразинамід), які стали менш ефективні, тому до лікування, в пошуках підвищення ефективності лікування туберкульозу, залучені фторхінолонові антибіотики (офлоксацин, левофлоксацин, леволет, ципрофлоксацин, моксіфлоксацин), препарати другого ряду (протіонамід, ціклосерін, теризідон, парааміносаліцилова кислота, тіоцетазон) та більш нові протитуберкульозні препарати (клофазам, кларітроміцин, лінезолід)[3]. Стосовно профілактики туберкульозу мають місце розбіжності в заходах, які проводяться в нашій державі та за кордоном. Тому цей матеріал ми надаємо з урахуванням всіх заходів, що проводяться в Україні (щорічна проба Манту з 2 ТО дітям і підліткам, БЦЖ-вакцинація на 3 – 5 день життя та ревакцинація в 7 років, хіміопротілактика, робота в туб вогнищах, систематичні флюорографічні обстеження дорослого населення).

Вважаємо, що медична наука і практична медицина не повинні мати кордонів та меж. Своєчасне використання нових досягнень медичної науки сприятиме покращенню якості та довготривалості життя людей в усьому світі.

Література

1. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) / За ред. В.Г. Кременя. – Київ – Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. – 147 с.
2. Проблеми взаємодії адаптації систем вищої освіти : матеріали Міжнародної науково-методичної конференції «Проблеми інтеграції національних закладів вищої освіти до європейського освітнього середовища», - Т.1. - 29-31 жовтня 2012 р., м.Харків. – Харків, 124 с.
3. Фещенко Ю. І. Міжнародні стандарти ведення хворих на мультирезистентний туберкульоз: огляд рекомендацій ВООЗ / Ю.І. Фещенко, С.О. Черненко // Укр. пульмонолог. журн. - 2012. - №1. - С. 8-17.

УДК 376.68+378.147

Ю.М. Гольденберг, Ю.М. Казаков, Є.Є. Петров
ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

АДАПТАЦІЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ У ВУЗАХ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

У статті розглянуті деякі аспекти адаптації особи в цілому і іноземного студента зокрема при навчанні у іноземному вузі. Наведені типи адаптації іноземних студентів та виокремлені завдання, які постають перед ними. Формування толерантних установок в умовах навчального закладу, організація своєчасної та достатньої допомоги їм формує позитивну налаштованість до життя та навчання у нашій країні.

Ключові слова: адаптація, вища освіта, іноземні студенти.

Дослідження проблем адаптації іноземних студентів до навчання у вузах представляє великий науковий інтерес, особливо в прикладному аспекті. До цих пір проблема адаптації іноземних студентів не достатньо висвітлена у вітчизняній і зарубіжній соціально-педагогічній науці. Відомі публікації як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників присвячені вузьким специфічним проблемам. Тому інтеграція теоретичного і прикладного

аспектів проблеми адаптації іноземних студентів до навчання у вузах представляється важливою межею розвитку в міжнародному освітньому просторі.[1]

Термін «адаптація» (від лат. *Adapto* - пристосування) виник в біології для позначення процесу пристосування будови і функцій організму до умов навколишнього середовища. Адаптація є передумовою активної діяльності в процесі успішного функціонування індивіда в тій або іншій соціальній ролі. Під адаптаційною здатністю розуміють здатність людини пристосовуватися до різних вимог (соціальних і фізичних) середовища без відчуття внутрішнього дискомфорту.

Важливим моментом є соціальна адаптація особи, яку можна розглядати в трьох аспектах: як процес активного пристосування індивіда до умов соціального середовища; як вид взаємодії людини або соціальної групи з соціальним середовищем; як результат гармонізації відносин суб'єкта і соціального середовища. Ж. Піаже соціальну адаптацію розглядає як узгодження оцінок, домагань індивіда, його особистих можливостей із специфікою соціального середовища; цілей, цінностей, орієнтації особи; з можливостями і умовами їх реалізації в конкретному соціальному середовищі; як взаємини індивіда і його оточення в процесі гомеостатичного урівноваження. Ухвалення індивідом соціальної ролі дозволяє розглядати соціальну адаптацію як соціально-психологічний механізм соціалізації особи. Соціальна адаптація завжди була досить емкою науковою і прикладною соціальною і психолого-педагогічною проблемою.

Від того як складуться відносини конкретної людини, в нашому випадку зарубіжного студента, з людьми, що оточують його, соціумом в цілому, наскільки гармонійними і комфортними будуть ці відносини, багато в чому залежать як благополуччя самої людини, так і процеси розвитку дійсності, що оточує його.

Передумовами успішної адаптації людини до нових умов життя служать його готовність до самостійної трудової діяльності, комунікабельність, ініціативність, творчий потенціал і інші якості.

Соціальне замовлення на підготовку конкурентоздатних іноземних фахівців, обумовлене входженням країни в міжнародний освітній простір і просуванням українських освітніх послуг на міжнародний ринок, вимагає організації процесу адаптації студентів до учбово-інформаційного професійно орієнтованого середовища вузу.

Процес адаптації особи до змін навколишнього середовища є предметом дослідження представників різних соціально-психологічних напрямів. Адаптація визначається двома положеннями: 1) особа сприймає соціальні очікування, з якими стикається в суспільстві, відповідає їм; 2) особа проявляє «гнучкість» по відношенню до середовища, що змінилося, зберігаючи здатність додавати подіям бажаний для себе напрям [2].

Існує декілька типів адаптації іноземних студентів, наприклад: -ноземний студент, потрапляючи в нове соціокультурне середовище, повністю приймає звичаї, традиції, норми, цінності і т. і., які поступово починають домінувати над первинними етнічними рисами; - частково сприймає нове соціокультурне середовище, яке виявляється в ухваленні «обов'язкових норм суспільства», але при цьому зберігаються основні етнічні риси за допомогою утворення етнічних груп; - відбувається відмова або «відособлення» від ухвалення культурних норм і цінностей, характерних для більшості представників соціального оточення.

М.І. Вітківської, І.В. Троцук виділяють три види адаптації іноземних студентів: фізіологічна, психологічна і соціальна. Слід розглядати соціальну адаптацію як вид взаємодії особи з соціальним середовищем, в ході якого здійснюється узгодження вимог і очікувань соціальних суб'єктів з їх можливостями і реальністю соціального середовища. Важливо розуміти, що в процесі адаптації певну роль грає формування або зміна соціальних якостей суб'єкта під впливом нового навколишнього середовища.

До елементів, що формують соціальні якості людини, відносять соціальні статуси і ролі, норми і цінності, систему знаків, сукупність знань, рівень освіти, соціально-психологічні особливості, активність і ступінь самостійності в ухваленні рішень.

Особливої уваги в процесі міжособових відносин заслуговує, емоційна сторона. Мова йде про відчуття індивіда. Г.М. Андреева використовує терміни «кон'юнктивні відчуття» і «диз'юнктивні відчуття». Під кон'юнктивними відчуттями розуміють відчуття, які зближують людей, до диз'юнктивних - відчуття, які їх роз'єднують. Адаптація іноземних студентів до українських умов - процес багатоаспектний. Він включає «пристосування до нового соціокультурного середовища, до нових кліматичних умов, часу, до нової освітньої системи, до нової мови спілкування, до інтернаціонального характеру учбових груп, пристосування до культури нової країни» і так далі [2].

Іноземні студенти, що приїжджають на навчання в нашу країну, повинні адаптуватися не тільки до вузу, як українські студенти, не тільки до життя в гуртожитку, але і до життя в чужій країні. Ці умови адаптації виявляються для них часто екстремальними. Їм необхідно адаптуватися не тільки до країни, але і до навчання в наших вузах.

В процесі сприяння ефективній адаптації зарубіжних студентів до навчання можна виділити наступні умови: формування в процесі навчання ціннісного потенціалу освіти; організацію управління процесом адаптації студентів; виховання у студентів ціннісного відношення до традицій вузу. І.М. Личагіною сформульований ряд вимог до управління адаптацією студентів: - фіксація початкових рівнів адаптованості студентів до навчання у вузі: пріоритетів їх ціннісних орієнтацій, емоційного самопочуття, а також їх психофізіологічних особливостей; - переробка і узагальнення інформації, розробка на цій основі програми дій і дій, що коректують, що базуються на пріоритеті ціннісних відносин; - організацію допомоги студентам з перших днів їх перебування у вузі, залучення до цієї роботи викладачів, студентські громадські організації, студентів старших курсів; - строгий облік в роботі індивідуальних особливостей студентів [3]. Формування толерантних установок в умовах освітньої установи здатне забезпечити толерантне відношення і мотивацію майбутніх студентів до надання допомоги зарубіжним однокурсникам.

Література

1. Емельянов В.В. Студенты об адаптации к вузовской жизни / В.В. Емельянов // - Спб.: Издательство Политехнического Университета,- 2009. С.18-21.
2. Кузнецова Т.Е. Особенности обучения китайских студентов в вузах РФ Подготовка иностранных абитуриентов в вузы Российской Федерации / Т.Кузнецова // - Спб.: Издательство Политехнического Университета,- 2010, С.43-45.
3. Личагина И.М. Адаптация студентов младших курсов к обучению в вузе на основе аксиологического подхода / И.М. Личагина // Автореферат, Челябинск,- 2008, С.37-38.

Реферати

АДАПТАЦИЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ В ВУЗАХ КАК СОЦИАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА

Гольденберг Ю.М., Казаков Ю.М., Петров Е.Е.

В статье рассмотрены некоторые аспекты адаптации личности в целом и иностранного студента в частности в процессе обучения в иностранном вузе. Приведены типы адаптации и выделены задачи, которые встают перед ним. Формирование толерантных установок в условиях учебного заведения, организация своевременной и достаточной помощи им формирует позитивную направленность иностранных студентов к жизни и обучению в нашей стране.

Ключевые слова: адаптация, высшее образование, иностранные студенты.

Статья надійшла 14.01.2013 р.

ADAPTATION OF FOREIGN STUDENTS TO STUDIES IN UNIVERSITIES AS SOCIAL PROBLEM

Goldenberg Yu.M., Kazakov Yu.M., Petrov Ye. Ye.

Some aspects of personal adaptation generally and foreign students specifically during studies in foreign university are considered in the article. Types of adaptation are showed and tasks, connected with them, are presented. Creation of tolerant directions in conditions of educational institution, organizing of timely and sufficient help to foreign students forms positive direction of them to the life and studies in our country.

Key words: adaptation, high education, foreign students.

УДК 796. 011.875.001

Н.І. Губка, Д.М. Бойко, А.В. Ємен

ВДНЗ України "Українська медична стоматологічна академія", м. Полтава

ПСИХОФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЗДОРОВ'Я ТА ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

В статті розглядається значення психофізичної підготовки як невід'ємної частини здоров'я, освіти та виховання студентів. Зокрема увага приділяється, дихальним вправам, розвитку або підтримці певного рівня професійно-важливих психічних і фізичних якостей, спеціальним завданням які вирішуються за допомогою засобів та методів фізичної культури.

Ключові слова: студент, освіта, медицина, психофізичні вправи, спорт.

Нове розуміння соціального замовлення на підготовку лікаря, компетентність і соціальна позиція якого повинна адекватно відповідати загальній тенденції в розвитку сфери медичного обслуговування.

Відомо, що протягом навчання, особливо у медичному вузі, центральна нервова система студента, несе надзвичайно велике навантаження. Крім навчального навантаження позначається також екологічний вплив навколишнього середовища (великі об'єми часу перед екраном комп'ютера, знаходження в погано провітрюваних приміщеннях, велика скупченість на місцях занять і т.п.). Психічна напруга посилюється соціально-побутовими проблемами. Сукупність цих чинників негативно впливає на психіку студента, багато яких можна визначити як стресові, дає підставу класифікувати структуру його діяльності в навчальний період, як діяльність людини, що знаходиться в тривалій психологічній напрузі. Разом з цим зростаючий ритм життя вимагає від студентів хороших психофізичних кондицій [9].

Збереження і зміцнення здоров'я студентів є обов'язковим завданням кафедр фізичного виховання і національної освіти. Сьогодні уже не виникає сумнівів, що резерви психоемоційної адаптації організму обмежені, звужені їх можливості відновлення унаслідок благотворного спілкування з природою. Тому в багатьох випадках акумулюється хронічна втома і спрацьовує механізм зниження реактивності. Часто це проявляється формалізацією міжособистісного спілкування, байдужістю, внутрішнім відчуженням людини від цілей і турбот оточення.

Встановленні явища спричиняють нервові перенапруження систем організму. Наслідком стає виникнення паталогічних психосоматичних станів організму, які стимулюють розвиток різних захворювань і в першу чергу нервових і серцево-судинних [4]. При такому явищі домінує хвилювання, яке впливає на мотивацію і фізичну активність студента. Багатьом студентам знайомий стан, коли нервові напруження примушує їх почувати себе вразливим. Під впливом систематичних занять фізичними вправами за інтересами дані симптоми поступово зникають [3].

Наші дослідження показують, що поєднуючи рухи з певною настройкою психіки, створюючи необхідний емоційний фон, можна різко підвищити результативність фізичної вправи. Тому такою важливою є психофізична підготовка як складова частина здоров'я та виховання студентів.

Метою роботи було розроблення засобів та методів побудови психо-фізичної підготовки студентів-медиків на основі психофізичної підготовленості, обґрунтуванні засоби підбору методів викладання, які сприятимуть розвитку складових частин виховного і оздоровчого процесу студентів.

Матеріал та методи дослідження. Основними методами були: теоретичний аналіз і узагальнення науково – методичної літератури вітчизняних та іноземних авторів. Опитування та анкетування студентів, педагогічне тестування, фізіологічні й психофізичні методи дослідження, методи математичної статистики. У дослідженні взяли участь 280 студентів УМСА 132 чоловіків і 148 жінок (із них контрольну групу склали 140 студентів, чоловіків- 66, жінок- 74), віком 17-20 років.

Результати дослідження та їх обговорення. Особливу увагу в своїй роботі ми приділили спеціальним дихальним вправам: як поєднання правильно організованого дихання і психологічної настройки з рухом, як методу